

БИР ТАБЫГАСТААХ ТАЛЫАХ БААРА

Олохтук билигтэ курдук булжурдаах кэмнэр бэ-
дэн дьаһаныа табыгастаах суолун таба тайанын ин-
ники сайдыыга сүрүн оруолу ылааа чуолкай. Субу
күннэргэ улуус тарилталар сорохторо бытарыйта-
лааталар, атыттар холбоһуотулааталар. Быһата, ха-
йа барыстааһынан суолунни тобулуна сатааталар.
Холобур, «Якутсельстрой» ПМК-та уонна лесопункт
холбоһон үлэсөөттөрө түөрт ый буолла. Ол кини-
ттан үлэ-хамнас хайдах барарын интэриэһирсээн
биинги корреспонденттэ лесопункт начальнига Г.
Н. ЕВГРАФОВЫҥ мэтта кэпсэтибэ сырытта уонна
үлэлэрин, былааннарын, холбоһон үлэсээһин туох
түмүктээх буолбутун билиһиннэрэргэр көрдөстө.

Биинги муниципальнай, атынны эттэххэ, улуус
бас биллэти тарилтабит. Оттон «Якутсельстрой»
ПМК-та — акционернай общество. Онон расценканы
да таллааха, кинилэр кинээ билиһиннэрэргэр улахан. Ол
инни рабобайдарыт үлэлэрин төлөбүрүн үрдэтэргэ-
тигэр туруорсан, инки ый курдук үлэсөөттөлөр. Кэ-
лин, ыксаан, үрдэтэргэ күһэллэһит, бир күдү-
маны софотуопкалааһытга 5 тый солк. төлүүбүт.
Ити — биһирэ. Иккисин, биинги тарилталарыт ин-
киэ сезимнай үлэсөөттөр. Кинилэр сайынан тобо-хайа
түһэллэр, оттон биинги кыһынны эрэ үлэллэһит.
Урут лесопункт сылта 180 тонна уматыгы орос-
куоттуур эбит буоллаһына, билигин ороскуоттук ин-
ки төгүл улаатта. «Якутсельстрой» ПМК-та инники
былааныгар тирээһир. Оттон биинги уруккубук кур-
дук тутуу уонна оттук маһы софотуопкалааһынан
итэһини нэһилээннэ кыамаат араһынан, коммуналь-
найдахтары хааччыһынан муһурданабыт. Онон ма-
һы эрбөтүннэн, хайыһынан, туруоруунан, тэһин-
нэн түбүгүрөбүт.

Инки сиргэ — Түүйүбэ, Туолумаа деланалардаах-
пыт. Улуус кинниттэн бөлөхтө ыраахтар. Иинээ та-
нан тийэр-таһар үлэбэ ыраахтар, уматыкка ула-
хан ороскуоту көрөбүт. Ааспыт сый алтынныгы
600 куб. м маһы софотуопкалаабыһыт. Оттон сатын-
ныгы уонна ити иннигэр, кэһингэр рабобайдарыт,
эһит курдук, расценканы улаатыннарары туруорса-
нар, толору күүһүннэ үлэсөөттөлөр. Ахсынныгы
500, бу дьыл тохсунуутугар 450 куб. м маһы соф-
отуопкалаабыһыт. Ону таһынан тыада 1500 куб. м
мас бэлэмнэн баран тийиллэ инки. Биинги үлэ-
бит нэһилээннэ кыамаат араһынан, коммуналь-
найдахтары хааччыһарынан уустуктардаах.

Холобур, быһы 3000 куб. м курдук оттук маһы со-
фотуопкалаан нэһилээннэ ити араһытгар килэр-
дэһиттэн, улуус дьаһалтата 42 мөл. солк. төлүүр,
оттон 33 мөл. солк. кинтэн ырдээн ылабыт дьэн
бонпуурос үөсүөн тахсар. Оччотугар чапчэтиннэн
туһанар нэһилээннэ араһыттан агарын төлүү-
лэргэр модьуйсабыт дуу?

Хайдах эрэ сатаһыта суох. Ол инни чааһынай
коллективнай хаһаайыстыба буоларга туруорсабыт.
Хонтуорабытын, котельнайбытын, техникабытын уон-
на онно сөптөөх гараһы бэйэбитигэр иддэ хаалабыт,
оттон дьэн озорор уопсай дьэлэрин улуус дьаһал-
татын бас биллэтигэр биэрэбит. Үлэһитэрибит би-
лигини курдук дьэлэлэригэр олохтохторо, ордор
квартиралары киннэхэ биэрэллэрэ көгүллэрэ. Итин-
ник дьаһаныа суолун тобо талаһыт дьэн бонпу-
урос үөсүөн сөп. Вайэбитин бэйэбит бас биллэн,
дьаһанан барыстаахтын үлэһиттэ, биллэти олох
сиринэн дьону мэтта тэһи хардылаһарга дьулу-
һабыт. Уруккубук курдук маһы деланаларга соф-
отуопкалааһыт, бэйэбит таһаахыт уонна миэстэбэ
таһаастаан тутуу маһы туспа, оттугун туспа аты-
лааһыт. Ол киниттэн Уордаба инкис ыскалааты
тутарга суоттаабыт. Ити, бастакытыннан, Түүйүтэн
чугас. Онон тийэр-таһар үлэһиттэр, уматыкка ба-
рыстаны эһит. Иккисин, нэһилээннэ кинээ ара-
һынан хаарытытар көмөлөөх буолуога. Оччотугар
таһаарытытар даһаны, бааһынай хаһаайыстыбала-
ра даһаны, бириднэлэн да ыаллар биинги өнөбүтү-
нэн туһаналарыгар суол аһылдаа. Онон нэһи-
лээннэ кыһар араһынан хаарытытар кыахтаныа
эһит. Тыа сиртэр тутуу бэрэбинэтигэр наады-
лааччылар албаһтар. Кинилэр улуус кинниттэн кин-
рон ылааларын ырааһырдыталара чуолкай.

Уордаба ыскалааттанар буоллаһыттан, дьэн и-
ддэ тутуохтук, электрическэй эрбинни олохтох-
тук. Деланаттан маһы киллэрингэ сир агарын кини-
гинэн барыһарабыт. Сатамай ылаабыһына, нэһилэ-
ннэ кыһар араһыта биинги бородууксууһабытын то-
лору сатаһытар атылаһар кыахтаныа эһэ. Вайэ-
бит туспа чааһынай коллективнай хаһаайыстыба
(таһаарыстыба) буолан кыахытын аарынан-суотта-
най муһутуур модьүүстэхти үлэһитэригэр дьу-
лустук дьаһанан озоробук ордук. Тарилта бары-
таахтык үлэсөөһингэр инки төбө кылааты киллэри-
битинэн үлэ төлөбүрө олохтоһуога, үлэһиттэр э-
пэһиннэстэрэ үрдүүрө, интэриэстэрэ улаатарга чы-
чы. Барыта бэйэбит кинээ дьэн өй-санаа олохсуйары-
гар усулуобуйа үөсүө эһэ.

САНАА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХААЫАТА

ХААЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 14 (7553) © 1994 сый олунуу 5 күнэ. Субуота © Санаата — 46 солкуобай 15 харчы

САРСЫН БҮГҮНГҮТЭЭБЭР ОРДУК...

ТЫЛ — САЛАААЧЧЫГА

Одудууннарга Н.
Н. ШЕСТАКОВ — то-
рут бэйэлэрин уоллара.
Специалист, үлэһит
быһыһынан харахта-
рын далыгар тутан, са-
наа структура — дьаһал-
та баар буолуобуттун
аны баһылык дуоһуна-
һын итэһэбиттэрэ.
Уопсайынан даһаны,
улууска салайар-тэри-
йэр үлэбэ үксэ эдэр
дьон тардылыһытлар.
Олордон биһирдэстэрэ —
кини.

Бүгүн Николай Ни-
колаевич салайар нэһи-
лэһини үлэтин-хамна-
һын, инники сорукта-
рын билсээһинт. Кини-
лини биинги корреспон-
денттэ С. Смирновка
сэһэргэстэ.

Николай Николаевич,
бүгүн туту да кэпсэһит
инни, барыта сиргэ, ки-
ниттэн үүнүүнү ыһытга
кэһи иннэр. Тирээн ту-
рар ыһыткы ыраахтарга
— эмээ онтон. Эһиэ нэ-
һилээннэ, буолан баран,
улууска бир бастакынан
бааһынаһынан барыттар-
га, бу өртүнэн эмээ тыл-
ес, сөһөспөт буолуу баар.
Ону хайдах быһаарар тол-
куйдааххыт?

— Баар сир-уот сүрүн-
нэн быһаарыллан, бири-
дн дууһанан, хаһаайы-
стыбаларынан түгэттэлэн
турар. Сөһөспөт буолуу
бир түгэһтэ баар, ол эбэ-
тэр бааһынаһы үлэһити-
гэ, олүүдэһингэ. Барыта
1636 гектар бааһына сир-
дэххитин нэһилэһк анал
фондатыгар ыһыллыт.
Ол кэһиэ ону олоруутун
«Бурдук» бааһынай ха-
һаайыстыбатыгар аренда-
га биэрбиппит. Манна бо-
родууксууһатын үлэһиттэ
өйдөспөттөр. Дьэлтэр, угу-
дуобунай дьай быһыһынан
бааһынайдар эмээ итин-
тэн тиксэхтээхтэр. Бы-
һыл да онук түгэттэлэ-
битэ эрэһи, аһыһылар
иһи уонна утары харчы-
һын төлөһөн эһэ. Икки-
һинни, «Бурдук» хаһа-
йыстыбата таска эмээ
атылаабыта. Дьэ, ол
айдаһнаах буолла. Оттон
миэстэтигэр бааһынай ха-
һаайыстыбалара тастан
бурдук атылаһарга сүү-
рэллэр-көтөллөр. Онон бу
бонпууроска өссө да ар-
гиллэн сүбэлэһэр, көрү-
нэр сөп буолла. Онук да
быһаарынан озоробут.

Уопсайынан эһэр буол-
лааха, дьаһалта нэһилэ-
ннэ ыһыткы хаһыһыттар
тэриһэргэ, сүрүннэһэргэ
үлэһит. Анал комиссия-
лааххыт. Онтубут эбэһи-
нээ да бэрт кэһи. Онон
комиссияга хаһаайысты-
банын, социальнай, хаач-
чыһар структура тарилта-
ларын бары бэрэстэби-
тэллэрэ киллэриллибиттэ-
рэ. Үлэ араас өртүтээх.
Холобур, кыстыкка хас
бирдин ыал, хаһаайысты-
ба төһө оттоох-мастаах
кирибитин анал бэрэбиэр-
кэ ыһтан билэ-көрө оло-
робут. Ол эбэтэр аналпыт
олүү сирдэригэр төһөнү
ыһыттарын эт атаһынан
кэһмэйдэһи, аһан. Ол тү-
мүктэһиннэргэ олодураа
көмө онотуллар. Кураа-
һынан сибээстээн кэһит
23 мөл. солк. үһүн 12
мөл. солк. от атылаһан
сүөһү баһынан түгэтти-
бит, 8 мөл. солк. тийэр-
таһар үлэлэргэ аһан. Ал-
лара Бэстэһтэһи нефте-
базыга уматыкка көһө-
бүһүт. Кининнэн туһанал-
лар. Аны 3 мөл. солк.
«Бурдук» бааһынай ха-
һаайыстыбатыгар биэрбип-
пит. Бу үбүнэн бааһынай
хаһаайыстыбалара бурдук
атылаһыттар. Селит-
лартан 100 тонна оту ыла-
быт, итинтэн күн бүгүн
тиһиэ сылдыһабыт. Манн
таһынан эмээ чааһынай-
дарга эһи 20 тонна оту
Мырыдаттан ыһыллыт.

Сиргэ төһөнн эттэххэ,
бааһынаттан ураты онго-
һуулаах сирдэр, эбэх
сыллаах от ыһыллаах хо-
дуһалар бааһынай хаһа-
йыстыбаларыгар биэрлэн
туһанылаһаллар.

— Урут нэһилээннэн,
тарилталары хааччыһа-
һыт, ордук кыһыһыт кэ-
һиэ, сөһөспөт көрөн озор-
то. Оттон биллэти бу үлэ-
һит сорох сирдэргэ та-
һаарыстыбалар ыһыттан
үлэһиттэр. Бааһынай ха-
һаайыстыбатынан, чааһа-
һыһынан бытарыйдыт эһи-
га нэһилэһкит бу өртүнэн
хайдах дьаһанар?

— Маннаха олору дьа-
һы хааччыһар сулууспа-
лааххыт. Начальнигынан
хаһаайыстыбанын үлэбэ
опыттаах Е. Е. Карпов
аһаныт. Нэһилэһкэ
баар бары объектары ити-
һиһи, системалары, ко-
тельнайдары көрүүтө бу
сулууспа эһиттэһэр. Үрэх
Күөрэ учаастаһын эмээ

ыһыһын турар. Бу улахан
таһыһаларга онук хо-
ронкуулаах тоһуу-латы
суох эрэһи, бириднэлэн
тахсыталымы сырытта. Су-
лууспада сантехниктар,
көчөгөрдөр штатнай үлэһит
быһыһынан киннэллэр.
Механизатор өртө аһыһа.
Бас билэр техника да
аһаһыһаах. Хамна да кур-
дук, урукку кыахтаны сө-
һөспөт техника барыта баа-
һынай хаһаайыстыбаларын
таһаарыгар үлэһитлиб-
тэ, бириднэлэн бас би-
лиһи түгэттиллибит. Дьа-
һалтага хамнаһа хаһыт,
мөһөх өртө тиксэһит.
Ылан көрүт, чох таһар
ЗИЛ автомашиналарбыт
инкис мөһөхтөр. Биһирэ
кыһытгы туораһааха тур-
да, аһына капиталнай
өрөмүөн күүһүнэн сылдыр.
Харбалаахтан кэлэр чоххо
эргичи көрөбүт инни
эрэ. Нэһилэһи буолан ба-
ран деловой, оттук маһы
таһыһарбыт эмээ турар.
Маннаха биллэти оттук
масна эрэ үлэһиэн кыа-
маттарга, кырдыһастарга
килэрэбит. Бир трактор-
дааххыт аһыс эргэ. Онон
үтүрүйтэһэн, бир бааһы-
най хаһаайыстыбатын
тракторын ахсынныгы
тиһиэ үлэһиэн баран,
хамнаһын кыһан биэр-
бэһиэ кэһиһит. Бир үлэ-
һит хамнаһын төлүүр
кыаххыт суох. Сорохтор
кэпсэһиһи ити бааһынай-
дар техникаларын туһанан
тыһы ыһаллар. Дьэлтэр,
бир үчүгэй туруктаах
МТЗ трактор баара буол-
лар. — бааһыһыһыттан
тахсар кыахтаны эһит.
Нэһилэһкитэ быһыһы-
най эмээ бир уу таһар
автомашынада тиксэһи-
пит. Мөһүрүгэр үс төгү-
лэһи капиталнай өрөмү-
өнү ыһыттарбыһыт. Ол
үрдүнэн быһыһыт сөр-
мүг бөһөннө ыһытаһы-
пыт. Быһыһыга сана
автомашынаһан, кыһал-
баттан дьэ төлөрүйдүбүт.
«КамАЗ»-бензовоз ав-
томашына «Бурдук» хаһа-
йыстыбатыгар баарын ту-
һанабыт. Быһата, кыра,
улахан бааһынай хаһа-
йыстыбалара бэйэлэрин
бэйэлэрэ көрүнэр буолан-
нар, биинги, сүрүннөн,
нэһилэһиһи кыаһыт ара-
һыттар, тарилталарга
муус, мас киннэһи хаач-
чылаабыт.

— Хамнаһа баһарар сир,
нэһилэһи тутууну ыһы-
та

рыһан, кэһиллэһи көр-
үһүн сатаһаллар. Бу
өртүнэн туту эһиһи эһи?

— Политика да быһы-
һыттан, биллэти улахан
бонто социальнай ту-
туулары ыһытгыга туһа-
һыллар. Үл-харчы бири-
днэ эмээ маннаха ха-
һыһаһаллар. Ол быһы-
һынан, бийэһи да ба-
лаһаннар бааллар. Холо-
бур, сана тас оркуоланы,
АТС дьэлти тутууга уон-
на электродинамика са-
һардыһыга бырайыактары
онотторон бүтэрибит.
Квартальнай котельнай
аһылаага түһэн турар. От-
тон Үрэх Күөрэ учааста-
һытгар оркуол-детсад
олоту көрнөһи ситэн ба-
ран, салгыһы үбүлэмнэһи,
тутууга бу сылта көстө.
Улахан тутуу маннааһы
ИТУ-га ыһытталар. Ол ту-
туулар бөһөннө тас
дыһи көрүһа, остолубуой,
олотор дыһи, спортивнай
саһа. Маннаха туох эмээ
хамсаһын тахсаа буол-
лар дьэн баһалааххыт.
Онтубут, дьэ, хайһаар.

Нэһилэһкэ уу бонпу-
уоһа — бир уустуктук.
Угут дьыллары көрөс үс
буор быһыт «Якутводме-
лорация» ПМК-тын үбү-
лэһиннэн онотторбул-
лут. Ону тэһэ улахан
күөлэрбит быһыттаргыт
капитальнай өрөмүөннэри
ыһытаһыт.

ТУМУК ОННУГАР:

Дьэ, итинни түбү-
тээх-сөһөспөт оло-
рор, үлэһит улуус бу
бир улахан нэһилэһи.
Бу да кэһиһтэр кэһи-
һиһи Николай Нико-
лаевич кабинетин аһа
бирдэ саһыһан ыла-
та. Бааһыһыттар, меха-
низатордар, участкай
иниционер... бары тус-
таах кыһалдарын,
туруорсар бонпуурос-
тары илдьэ киннэл-
лэр. Оттон бааһыт бу
күннэһи кыһалтата,
кыһыттаран озорор
бонпууоһа — уматыт.
Кыһыһыттарга отэ ил-
һи озорон бир авто-
машыһына тутуһа-
һыт кыһа суох. Ол
хаһаайыстыба нэһи-
һиһи, уматыкка тө-
лөһөр кыаһыттан тах-
сыһыттан.

Тыа дьонно, итинни
хас бирдин кэһиһи
туораһан, сарсын бүгүн-
күтүбэр ордуктук
олордоһуот хамнаһи!

